

RIIHIMÄEN KAUPUNGIN HANKINTASTRATEGIA

Johdanto

Riihimäen kaupungin hankintastrategia perustuu kaupunginvaltuuston hyväksymään kaupunkistrategiaan, jossa on määritelty kaupungin arvot, visio ja strategiset päämäärät. Hankintastrategian laadinnassa on lisäksi otettu huomioon Riihimäen kaupungin palvelutuotannon kehittämisohjelma. Hankintastrategia ei sisällä kaupungin toiminnan organisointia tai palvelujen tuotantotapoja koskevia palvelutuotannollisia linjauksia. Nämä linjaukset tehdään jatkossa uuden kuntalain edellyttämässä kuntastrategiassa.

Julkinen hankinta perustuu julkisten palvelujen tuottamisen tarpeisiin ja vaatii onnistuakseen toimivat markkinat, joilla tuotteista ja palveluista on kilpailua. Ostettavat tuotteet ja palvelut on pääsääntöisesti kilpailutettava, ja suorahankinta on mahdollista vain poikkeustapauksissa. Julkinen hankinta on tiukasti säänneltyä. Riihimäen kaupungin hankintatoimea ohjaavat laki julkisista hankinnoista sekä kaupunginhallituksen hyväksymät hankintaohjeet. Hankintaohjeissa on määritelty mm. hankinnan toteuttaminen, kynnysarvot ja päätösvallan delegointi.

Kestävä kehitys ja vastuullisuus korostuvat hankinnoissa. Kansalaisten arvopohja on tässä suhteessa muuttunut, ja paine esimerkiksi sosiaalisesti kestävien hankintojen lisäämistä kohtaan on suuri. Kestävän kehityksen hankinnalla tarkoitetaan sosiaalisten, ekologisten ja eettisten näkökohtien sisällyttämistä tarjouspyyntöasiakirjoihin ja hankintapäätökseen. Riihimäen kaupungissa hankintatoimintaa ohjaa tältä osin mm. ympäristöpolitiikka, ilmastostrategia ja energiatehokkuussopimus. Myös palvelutuotannon ja sitä tukevien palveluhankintojen huolellinen suunnittelu ja toteuttaminen korostuvat. Kuntasektorilla palveluostot lisääntyvät materiaaliostoja nopeammin. Riihimäen kaupungissa palveluostot kasvavat tällä hetkellä erityisesti sosiaali- ja terveystoimialalla.

Riihimäen kaupungin hankintastrategian tavoitteena on tehostaa kaupungin taloutta, parantaa hankintojen laatua ja kehittää hankintojen suunnitelmallisuutta. Keskeisiä keinoja tavoitteen saavuttamiseksi ovat sähköisten hankintatyökalujen ja –ratkaisujen hyödyntäminen, hankintojen ohjauksen ja työnjaon kehittäminen, kestävä kehityksen huomioiminen hankinnoissa sekä yhtenäisen ja toimivan hankintatyön edellytysten varmistaminen.

Riihimäen kaupungin hankintastrategia sisältää vision hankintatoimen tavoitetilasta, strategiset tavoitteet sekä niihin liittyvät hankintojen kehittämistoimenpiteet. Hankintastrategia on pyritty pitämään mahdollisimman tiiviinä, konkreettisenä ja yksinkertaisena. Asiakirjan valmistelussa on huomioitu kaupunkiorganisaation sisältä sekä ulkoisilta sidosryhmiltä ja yhteistyökumppaneilta saatu palaute.

Visio

Riihimäen kaupungin hankintatoimi on järjestetty suunnitelmallisesti, taloudellisesti ja tehokkaasti. Riihimäen kaupungin hankintasopimusten ehdot tukevat hankinnan taloudellisuutta ja tehokkuutta. Hankintasopimusten hallinta ja seuranta on järjestetty toimivaksi. Hankintatoimen tehtävissä työskentelevä henkilökunta on ammattitaitoista ja osaavaa. Hankintatoimen prosessit ovat selvät ja toiminta järjestelmällistä.

Hankintatoimi hyödyntää tarjouskilpailuissa laajasti sähköisiä hankintatyökaluja. Tarjouskilpailuissa pyritään kestävän kehityksen mukaisiin ratkaisuihin. Riihimäen seudun pk-yrityksille tarjotaan mahdollisuus osallistua kaupungin järjestämiin tarjouskilpailuihin.

Hankintatoimen strategiset tavoitteet

1. Hankintatoimi on taloudellista, tehokasta ja suunnitelmallista

Hankintastrategia luo edellytyksiä toimivalle ja tehokkaalle palvelutuotannolle, parantaa hankintojen laatua ja varmistaa kaupungin hankintatoimessa taloudellisen, tehokkaan ja suunnitelmallisen toimintatavan.

2. Kestävän kehityksen hankinnat

Hankintastrategia edistää laadukkaiden kuntapalvelujen järjestämistä asukkaille taloudellisesti ja tehokkaasti sekä ottaa huomioon ympäristöä vaalivan ja energiaa säästävän toimintatavan. Kestävä kehitys otetaan huomioon sekä palvelu- että materiaalihankinnoissa.

3. Riihimäen seudun pk-yritysten toimintaedellytysten parantaminen

Hankintastrategia parantaa Riihimäen seudun yrittäjien mahdollisuuksia osallistua tarjouskilpailuihin. Hankintastrategia edistää omalta osaltaan myönteistä Riihimäki-kuvaa.

Hankintatoimen kehittäminen

Lähtökohdat

Hankintayksiköiden hankintojen suunnittelun ja sisältömäärityksessä tarvittavan substanssiosaamisen sekä hankinnan toteuttamisessa tarvittavan kaupallisen, kilpailutus- ja sopimusjuridisen asiantuntemuksen merkitys on kasvanut. Hankintatoimi on myös keskeisellä sijalla tuottavan ja taloudellisen toiminnan edellytyksiä rakennettaessa. Kilpailutuksen tavoitteena tulee olla laadukas tavara tai palvelu ja hinnaltaan ja ehdoiltaan hyvä hankintasopimus, jonka kilpailuttamisessa mm. ostovolyyymi on hyödynnetty parhaalla mahdollisella tavalla.

Jatkuvasti uudistuvan lainsäädännön lisäksi hankkijan on kyettävä tunnistamaan ja määrittelemään omat tarpeensa riittävän täsmällisesti sekä hahmottamaan erilaiset hankintavaihtoehdot. Hankkijan on hyvä tuntea markkinat ja toimialojen toimintalogiikat kilpailutilanteen hyödyntämiseksi. Näiden vaatimusten lisäksi hankkijan olisi kyettävä huomioimaan muutkin hankinnoille asetettavat erilaiset esim. ympäristönäkökohtiin tai sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyvät tavoitteet ja toiveet.

Hankintatoimen kehittämisessä painopistettä on tarpeellista siirtää myös muun kuin juridisen osaamisen kehittämiseen ja kilpailutusvaiheen toteuttamiseen. Lähivuosien kehittämistavoitteena on laajentaa osaamisen painopisteitä. Toimituksen hallinta, uusien kilpailutusmallien ja sähköisten työvälineiden käyttö sekä ympäristöystävällisten ja innovatiivisia ratkaisuja hakevien hankintojen tekeminen edellyttävät myös uudenlaista osaamisopohjaa. Laaja-alaisen hankintaosaamisen kehittämisen välineiksi tulee ottaa koulutus, parhaiden käytäntöjen jakaminen sekä mahdollisuuksien mukaan myös yksittäisissä hankinnoissa hankintayksiköille tarjottava asiantuntija-apu.

Hankintatoimen kehittämisessä eri hallintokuntia kannustetaan yhteistyöhön yritysten kanssa. Hyöty yhteistyöstä on molemminpuolinen; hallintokunnat kuulevat, millaisia ratkaisuja markkinoilla on tarjolla heidän tarpeisiinsa ja yritykset puolestaan kuulevat, millaisia tarpeita hallintokunnilla on. Hyvään hankintatoimeen kuuluu, että hallintokunnat käyvät yritysten kanssa esimerkiksi teknistä vuoropuhelua ennen uuden kilpailutusmenettelyn käynnistämistä. Teknisessä vuoropuhelussa yrityksiltä voidaan pyytää palautetta esimerkiksi luonnoksista tarjouspyyntömateriaaliksi ja yritykset voivat tuoda esiin mahdolliset ongelmakohdat. Näin voidaan mm. välttää alalle vieraita sopimusehtoja ja epätarkoituksenmukaisten vaatimusten asettamista hankinnan kohteelle. Kun tarjouspyyntömateriaalin tekemisessä kuullaan yrityksiä, materiaalista saadaan laadukkaampaa ja helpotetaan tarjousten tekemistä sekä osallistumista tarjouskilpailuihin. Näin saadaan enemmän tarjouksia ja vähennetään tarjouspyynnön vastaisia tarjouksia. Tämä kuitenkin edellyttää hankinnoilta erityisesti hyvää suunnitelmallisuutta.

Hankintatoimen strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi on määritelty toimenpiteitä, joiden avulla kaupungin hankintatoimintaa pyritään tehostamaan, hyödyntämään paikallisia yrityksiä mahdollisimman laajasti, toteuttamaan hankinnat mahdollisimman ympäristöystävällisesti, parantamaan hankintahenkilökunnan osaamista, kiinnittämään huomiota hankintasopimusten hallintaan ja seurantaan ja tarjouspyynnön vertailuperusteiden asettamiseen sekä riskienhallintaan.

Hankintastrategian toimenpideohjelma

a) sähköisten hankintatyökalujen käyttöönotto ja edistäminen

Sähköisillä hankintatyökaluilla on mahdollista saavuttaa merkittäviä hyötyjä. Työkalut ohjaavat hankintaprosessia tiukasti ja pienentävät virheiden todennäköisyyttä. Sähköiset hankintatyökalut nopeuttavat ja tehostavat hankintaprosessia.

Sähköisten hankintatyökalujen käyttöä laajennetaan kaupungin toteuttamissa hankinnoissa vuoden 2015 aikana. Tavoite on, että kaikki Riihimäen kaupungin hankinnat toteutetaan sähköisesti vuoden 2016 alusta.

b) paikallisen tarjonnan hyödyntäminen, pk-sektori

Riihimäen kaupunki on yritysmuoniteinen ja edistää hankinnoissa kilpailun toteutumista. Pienten ja keskisuuren yritysten mahdollisuuksia osallistua kaupungin järjestämiin tarjouskilpailuihin parannetaan. Hankinnoissa arvioidaan toimialakohtaisesti sopivien hankintakokonaisuuksien, puitejärjestelyjen ja osatarjousten hyväksyminen. Kaupunki ei aseta tarpeettomia rajoituksia ja vaatimuksia kilpailuun osallistumiselle.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hankinnat pyritään toteuttamaan siten, että paikallisille yrittäjille tarjotaan tasapuoliset mahdollisuudet tarjota kaupungin hankintayksiköille tavaroita ja palveluita. Paikallisen tarjonnan hyödyntämiseen pyritään myös kynnsarvon alittavissa hankinnoissa ja pienhankinnoissa.

c) Kestävän kehityksen periaatteiden huomioiminen, innovatiiviset ratkaisumallit

- Kestävän kehityksen kriteerien huomioon ottamista hankinnoissa lisätään sisäisen ohjeistuksen ja koulutuksen keinoin. Tarjouspyynnössä pyritään mahdollisuuksien mukaan antamaan tarjousten vertailussa toimittajille lisäpisteitä ympäristöystävällisistä tuotteista. Hankintaa tehtäessä hyödynnetään jo olemassa olevia kansallisia työkaluja, ympäristökriteerejä ja verkostoja. Lisäksi kilpailutuksissa otetaan huomioon Riihimäen kaupungin asema Reilun kaupan kaupunkina.
- Merkittävien hankintojen yhteydessä arvioidaan sosiaalisen kestävyuden vaikutukset. Hankintojen sosiaalisilla näkökohdilla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla taataan perusoikeuksien, yhdenvertaisen kohtelun ja syrjimättömyysperiaatteen noudattaminen. Hankinnoilla tuetaan esimerkiksi työttömien ja toimintakyvyltään rajoittuneiden ja muiden vastaavien ryhmien työllistämistä. Sosiaaliset kriteerit pyritään sisällyttämään tarjouspyyntöön, kun se on taloudellisesti perusteltua tai niillä voidaan kohentaa hyvinvointia kaupungissa.

Hankinnoissa hyödynnetään tehokkaasti erilaisten kilpailutusmenetelmien tarjoamat mahdollisuudet ja pyritään löytämään innovatiivisia hankintaratkaisuja.

d) hankintahenkilökunnan kouluttaminen sisäinen/ulkoinen koulutus

Hallintokunnat varaavat hankkijoiden koulutukseen määrärahan. Kaupunki järjestää säännöllisesti koulututusta hankintalainsäädännön uudistamisesta sekä hankintasopimusten juridiikasta. Koulutustilaisuudet ovat avoimia myös kaupungin muulle henkilökunnalle.

e) Yhteishankintayksiköiden hyödyntäminen ja yhteishankintojen käytön laajentaminen

Riihimäen kaupunki hyödyntää erityisesti volyymituotteissa KL Kuntahankinnat Oy:n ja KuntaPron solmimia hankintasopimuksia, kun se lisää hankintatoimen tehokkuutta tai on taloudellisesti perusteltua.

Hankintatoimijoiden välistä yhteistyötä pyritään lisäämään paitsi maakunnallisesti myös sisäisesti koko kaupunkikonsernissa, erityisesti sisäisten tietopyyntöjen ja hankintojen yhdistämisen muodossa.

f) hankintasopimusten hallinta ja seuranta, selkeä vastuutus, juridisen asiantuntijapalvelun käyttö

Hankintasopimusten seurannassa ja hallinnassa on jokaisessa hallintokunnassa selkeä vastuutaho. Riihimäen kaupungin järjestämissä tarjouskilpailuissa jo tarjouspyyntöasiakirjoihin liitetään pääsääntöisesti hankintayksikön oma

hankintasopimusluonnos tai keskeiset sopimusehdot. Toimittajan tarjoamaa sopimus pohjaa tai -ehtoja voidaan kaupungin hankinnoissa käyttää vain poikkeuksellisesti. Sopimuspoikkeamista reklamoidaan tehokkaasti ja luotettavasti.

Riihimäellä on käytössä KuntaToimisto-järjestelmän sopimuksenhallintasovellus. Järjestelmän käyttöä tehostetaan ja seurantaa parannetaan. Sovelluksen käytöstä järjestetään hallintokunnille vuoden 2015 aikana erillinen koulutustilaisuus.

Hallintokunnat tarkistuttavat merkittävät hankintasopimukset kaupunginlakimiehellä ennen sopimuksen allekirjoittamista.

g) Tarjouspyynnön vertailuperusteiden asettaminen ja riskienhallinta

Erityisesti palveluhankintojen tarjouspyynnöissä otetaan automaattisesti huomioon laadulliset ominaisuudet joko siten, että palvelun laatutekijöitä määritetään tarjouspyynnön ehdottomiksi vaatimuksiksi tai siten, että varsinaisissa tarjouksen vertailuperusteissa toimittajat saavat lisäpisteitä palvelun laadullisista ominaisuuksista.

Hankintoihin liittyy suoria taloudellisia ja toiminnallisia riskejä sekä imagoriskejä. Hankintoja kilpailutettaessa riskit arvioidaan tapauskohtaisesti, ja niihin varaudutaan jo kilpailutuksia ja sopimuksia suunniteltaessa mm. erilaisin sanktiolausekkein ja muilla räätälöitävillä sopimuksellisen riskienhallinnan keinoilla. Riskienhallinnalla pyritään ennalta ehkäisemään sopimuskauden aikaisia sopimushäiriöitä ja laatuongelmia.

h) Hankintojen suunnitelmallisuuden parantaminen, hankintakalenteri

Hankintatoimen suunnitelmallisuuden kehittäminen parantaa tarjouspyyntöasiakirjojen laatua ja hallintokuntien mahdollisuuksia perehtyä markkinoihin. Hallintokunnat laativat talousarvion hyväksymisen jälkeen alustavan hankintasuunnitelman ja aikataulun seuraavan vuoden kansallisen kynnysarvon ylittävistä tavara- ja palveluhankinnoista. Suunnitelmat toimitetaan RHL Data Oy:hyn tiedoksi tammikuun loppuun mennessä.

Hallintokuntien toimittamien tietojen perusteella RHL-Data Oy ylläpitää hankintakalenteria kaupungin tulevan vuoden tavara- ja palveluhankinnoista. Avoin viestintä kaupungin tavara- ja palveluhankinnoista parantaa yritysten mahdollisuuksia osallistua tarjouskilpailuihin.

Toimenpideohjelman toteutumisen seuranta

Kaupunginhallitus päättää hankintastrategian hyväksymisen yhteydessä toimenpideohjelman seurannasta ja raportoinnista.